

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นโยบายการเงิน เป็นเครื่องมือที่สำคัญของธนาคารกลางในการควบคุมปริมาณเงินให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจ เพื่อที่จะปรับอุปสงค์รวมและเศรษฐกิจให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาเสถียรภาพทางด้านราคาภายในประเทศ หรือคือการควบคุมอัตราเงินเฟ้อ มาตรการที่สำคัญของนโยบายการเงินคือ การซื้อขายหลักทรัพย์โดยเปิดเผย การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลาง (Bank rate) ซึ่งก็คืออัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อที่ธนาคารกลางให้แก่ธนาคารพาณิชย์ กรอบนโยบายการเงินแบบการตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อเป็นกรอบที่ใช้เงินเฟ้อคาดการณ์ (forecast of inflation) เป็นเป้าหมายขึ้นกลาง การดำเนินนโยบายการเงินจะพยายามให้อัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามเป้าหมาย โดยประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้กรอบนี้จะใช้อัตราดอกเบี้ยที่ทางการสามารถควบคุมได้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย กรอบการตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อนี้นับว่าเป็นวิวัฒนาการของการดำเนินนโยบายการเงิน โดยมีความเชื่อว่าความชัดเจนและความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายการเงินที่ธนาคารกลางได้แสดงต่อภายนอกจะช่วยให้สามารถ ควบคุมอัตราเงินเฟ้อได้

นักเศรษฐศาสตร์เรียกอัตราการเพิ่มขึ้นของดัชนีราคาผู้บริโภคว่าเป็นอัตราเงินเฟ้อของระบบเศรษฐกิจ ศาสตราจารย์มิลตัน ฟรีดแมน ได้เคยกล่าวไว้ว่า เงินเฟื่อนั้นเป็นปรากฏการณ์ทางการเงิน (Inflation is everywhere monetary phenomenon) เพราะต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเงินเฟื่อนั้น มาจากการที่ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจที่มีมากเกินไป ปริมาณเงินหมุนเวียนจนเกิดอาการเพื่อขึ้นได้นั้น เพราะปริมาณเงินมีมากเกินไป เมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าและบริการ ที่ระบบเศรษฐกิจผลิตมาให้ผู้บริโภคจับจ่าย ผลที่ตามมาคือเงินปริมาณมาก แต่ซื้อสินค้าที่มีปริมาณน้อย กลไกราคาในตลาดจึงเกิดการปรับตัว เพื่อให้อุปสงค์ได้คู่กับอุปทานในระบบเศรษฐกิจ นั่นคือราคาสินค้าจะปรับสูงขึ้นตามปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นในการควบคุมอัตราเงินเฟ้อของระบบเศรษฐกิจก็คือการควบคุมปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจให้เหมาะสมนั่นเอง

หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจทางการเงินประเทศไทยปี 2540 นโยบายการเงินของประเทศไทย และหลายๆ ประเทศในเอเชียได้มีนโยบายกระตุ้นการใช้จ่ายอย่างมาก ผลที่ตามมาคืออัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเป็นเวลานานนั้น ได้ส่งผลให้โครงสร้างการสะสมทุนของประเทศอ่อนแอ โดยสภาพคล่องถูกใช้ไปในโครงการลงทุนที่มีอัตราผลตอบแทนไม่เหมาะสม(ไม่สูงเท่าที่ควร) อีกทั้งเป็นการเร่งการบริโภคสินค้าคงทน เช่น ยานยนต์ และอสังหาริมทรัพย์ที่อ่อนไหวต่อภาวะอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างมาก และทิศทางการอ่อนตัวของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงที่ผ่านมาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทย และหลายประเทศในเอเชีย พยายามรักษาเสถียรภาพค่าเงินของตนให้ใกล้เคียงค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ ทำให้เกิดการเพิ่มสูงขึ้นของทุนสำรองระหว่างประเทศ ส่งผลให้สภาพคล่องภายในประเทศขยายตัวตามมาโดยอัตโนมัติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่กดอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศให้อยู่ในระดับที่ต่ำเป็นเวลานาน สภาพคล่องมีมากเกินไปสร้างแรงกดดันให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ทั้งจากการใช้จ่ายเกินตัวของภาคเอกชนที่ไม่ใช่การสะสมทุนในโครงการที่มีคุณภาพสูง และจากการใช้จ่ายของประชาชนที่มีความคุ้นเคยกับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาตั้งแต่ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจทางการเงินที่ผ่านมา ประกอบกับสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งในปัจจุบันที่ทำให้ประเทศไทยประสบภาวะเงินเฟ้อ คือ การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกซึ่งเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในภาวะการฉ้อเงินเฟ้อ โดยอัตราเงินเฟ้อได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 1.1 ในเดือนสิงหาคม 2550 มาอยู่ที่ร้อยละ 3.2 ในเดือนธันวาคม 2550 และมีแนวโน้มว่าอัตราเงินเฟ้อจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีความสนใจว่าอัตราการเจริญเติบโตของปริมาณเงินจะมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินเฟ้อหรือไม่ อย่างไร และสนใจที่จะศึกษาความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปรทั้งสองว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปรเหตุและตัวแปรใดเป็นตัวแปรผล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดความรู้ทางวิชาการสำหรับภาครัฐและเอกชน รวมถึงผู้ที่สนใจ โดยการศึกษาจะใช้วิธีการทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตของปริมาณเงินกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์อัตราการเจริญเติบโตของปริมาณเงินกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการเงิน นโยบายส่งเสริมการลงทุน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตของปริมาณเงินกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาวนั้น เราสามารถทำได้โดยใช้ข้อมูลรายเดือนของปริมาณเงินในระบบสถาบันการเงิน(M3) กับดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2541-2549

1.5 นิยามศัพท์

ปีฐาน คือ ปีที่ถือเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบในการทำดัชนี โดยปีฐานมีค่าดัชนีเป็น 100

ธนาคารกลาง คือ ธนาคารที่ตั้งขึ้น เพื่อให้ธนาคารต่างๆ รวมทั้งรัฐบาล ได้กู้ยืมเงิน ปัจจุบันเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐบาล มีหน้าที่กำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ให้บริหารงานไม่เกิดความเสียหายแก่สังคมด้วย และ มักมีหน้าที่ออกธนบัตร ควบคุมปริมาณเงินให้มีปริมาณพอเหมาะแก่เศรษฐกิจของประเทศ

เงินเฟ้อ คือ สภาพเศรษฐกิจที่สินค้าหลายๆอย่างมีระดับราคาเพิ่มขึ้น

M1 คือ ปริมาณเงินตามความหมายแคบประกอบด้วยธนบัตร เหรียญกษาปณ์และเงินรับฝากกระแสรายวันที่ ธปท. และ ธพ. ที่ผู้ฝากเงินเป็นภาคเศรษฐกิจที่ไม่ใช่ ธท.ด้วยกันและรัฐบาลกลาง

M2 คือ เงินในความหมายอย่างกว้าง (broadmoney) บางที่เรียกว่า สิ่งที่แปลงเป็นเงินได้ง่าย (near-money) ได้แก่ M1 บวกกับ เงินรับฝากประเภทอื่นได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ บัญชี margin deposit และ บัตรเงินฝากที่ ธพ.เป็นผู้ออก

M2a คือ เงินในความหมายอย่างกว้าง (broadmoney) โดยเพิ่ม บง. เข้ามาเป็น money issuer "ได้แก่ M2 บวก ตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดย บง.

M3 คือ ปริมาณตามความหมายที่กว้างที่สุด โดยเพิ่มธนาคารเฉพาะกิจเป็น money issuer "ได้แก่ M2a บวก เงินรับฝากทุกประเภทที่ธนาคารเฉพาะกิจ

ดัชนีราคาผู้บริโภค(CPI)คือเป็นการเปรียบเทียบราคาสินค้าบริโภคหลายชนิดในปัจจุบันเทียบกับในอดีตซึ่งถือเป็นปีฐาน (ปีที่เอาเป็นหลัก)